

Capitolul I. Noțiuni introductive

Secțiunea 1. Definiția dreptului civil

Omul este o ființă socială. În satisfacerea intereselor sale individuale, el întreprinde acțiuni, intrând în raporturi cu alți oameni și cu societatea din care face parte. Conduita sa nu ține însă exclusiv de voința proprie, ci este dirijată de anumite reguli (norme). În primul rând, intervin regulile moralei și cele moral-religioase, a căror nerespectare atrage doar o sancțiune de ordin moral, la nivelul conștiinței fiecărui individ. Regulile de drept (sau, altfel spus, normele juridice) îngrădesc acțiunile/inacțiunile omului, în sensul că acestuia îi este permis sau interzis să acționeze într-un fel sau altul în satisfacerea intereselor sale, în funcție de respectarea intereselor celorlalți.

Dreptul reprezintă totalitatea normelor care reglementează acțiunile omului în societate și a căror respectare este asigurată prin forța coercitivă a statului^[1] (adică statul, prin organele sale competente, îi sancționează pe cei care nu le respectă). Acesta este așa-numitul *drept pozitiv*, adică existent la un moment dat într-o anumită societate și concretizat în legi scrise sau obiceiuri, care este, în toate cazurile, obligatoriu. El se aplică tuturor și mai poartă denumirea de *drept obiectiv*^[2].

La baza dreptului pozitiv stă un complex de reguli fundamentale, noțiuni universale de drept, „produsul experienței colective a tuturor națiunilor civilizate”^[3], care se numește *drept natural*.

Dreptul pozitiv se împarte în drept național și drept internațional, care, la rândul lor, se împart în *public și privat*. Obiectul de studiu al dreptului privat îl formează raporturile dintre oameni în legătură cu interesele lor individuale. Raporturile dintre oameni și societate, precum și raporturile dintre state sunt reglementate de dreptul public.

O ramură a dreptului privat, și anume baza acestuia, este dreptul civil. Prin *ramură de drept* se înțelege acel grup de norme juridice care reglementează o anumită categorie de relații sociale.

[1] A se vedea O. UNGUREANU, *Drept civil. Introducere*, ed. a 6-a, Ed. Rosetti, București, 2002, p. 13; C. MUNTEANU, O. UNGUREANU, *Drept civil. Partea generală*, Ed. Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2011, p. 8.

[2] A se vedea O. UNGUREANU, *op. cit.*, p. 14.

[3] A se vedea M.B. CANTACUZINO, *Elementele dreptului civil*, Ed. All Educational, București, 1998, p. 12.

Dreptul civil poate fi definit ca fiind acea ramură a dreptului privat care reglementează raporturile patrimoniale și personale nepatrimoniale dintre persoanele fizice și juridice, aflate într-o poziție de egalitate juridică.

Din definiția dreptului civil rezultă care este obiectul său, care sunt subiectele și care este metoda lui de reglementare.

Prin *obiect* al unei ramuri de drept se înțelege acel complex de raporturi sociale care sunt reglementate de regulile de drept ce aparțin ramurii respective. Obiectul ramurii dreptului civil îl constituie acele raporturi sociale de natură patrimonială și personală nepatrimonială care se stabilesc între persoanele fizice și persoanele juridice (art. 2 C. civ.^[1]).

Raporturile patrimoniale sunt acelea care au un conținut economic, evaluabil în bani (de exemplu, raporturile care se nasc dintr-un contract de vânzare).

Raporturile personale nepatrimoniale sunt acelea al căror conținut nu poate fi evaluat în bani (de exemplu, raporturile care privesc viața privată a unei persoane: dreptul la nume, la domiciliu, la reputație).

Persoana fizică reprezintă omul, privit individual, ca titular de drepturi și obligații civile [art. 25 alin. (2) C. civ.].

Persoana juridică reprezintă orice formă de organizare care, odată ce îndeplinește condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și obligații civile [art. 25 alin. (3) C. civ.].

Raporturile civile se stabilesc între subiectele de drept civil, adică între persoanele fizice, între persoanele juridice sau între persoanele fizice și persoanele juridice.

Prin *metoda de reglementare* a unei ramuri de drept se înțelege poziția părților participante la raportul juridic, care poate fi de egalitate sau de subordonare.

În dreptul civil, poziția părților este de egalitate juridică, ceea ce înseamnă că una dintre părți nu se subordonează celeilalte (de exemplu, în raporturile care se nasc dintr-un contract de vânzare, părțile se află într-o poziție de egalitate juridică – nu neapărat și economică –, în sensul că au posibilitatea de a avea drepturi și obligații și de a le exercita în mod liber; astfel, proprietarul bunului nu îl poate obliga pe cumpărător să achiziționeze bunul, dacă bunul nu corespunde exigențelor acestuia și refuză să îl cumpere; potențialul cumpărător nu îl poate obliga pe proprietar să vândă bunul).

În ultimii ani, datorită utilizării contractelor de adeziune^[2], mai ales în raporturile juridice în care una dintre părți are calitatea de consumator, poziția părților tinde să se schimbe. Astfel, de exemplu, într-un contract de vânzare prin care se achiziționează un televizor de la magazinul X, vânzătorul impune toate clauzele contractuale, iar cumpărătorul nu poate decât să le accepte. Vânzăto-

[1] Legea nr. 287/2009 privind Codul civil (republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare).

[2] A se vedea art. 1.175 C. civ.

rul nu îl poate obliga pe cumpărător să cumpere, dar dacă acesta ia decizia să cumpere, atunci este obligat să accepte contractul pe care îl impune vânzătorul.

Dreptul civil nu reglementează toate raporturile patrimoniale și personale nepatrimoniale din societate. O parte a acestora este reglementată de alte ramuri de drept, precum: dreptul familiei, dreptul comercial, dreptul internațional privat, dreptul muncii. Pentru a stabili care anume raporturi formează obiectul dreptului civil, se face delimitarea dreptului civil față de celelalte ramuri, prin indicarea obiectului lor de reglementare. Astfel, ceea ce intră în sfera acestor ramuri nu intră în sfera dreptului civil. Trebuie făcută precizarea că abrogarea Codului familiei, abrogarea Codului comercial și a Legii nr. 105/1992, care reglementa raporturile de drept internațional privat, urmată de reglementarea raporturilor corespunzătoare în noul Cod civil, nu a condus la dispariția ramurilor dreptului familiei, a dreptului comercial și a dreptului internațional privat. Abrogarea codurilor nu a fost determinată de dispariția relațiilor sociale specifice acestor ramuri de drept și nici nu au fost înlăturate normele juridice care le reglementează, ci doar li s-a schimbat locația: au fost reunite în Codul civil. Deci, continuă să existe ramura dreptului familiei, ramura dreptului comercial^[1] și ramura dreptului internațional privat^[2].

Dreptul civil joacă rolul unui așa-numit *drept comun*^[3], în sensul că, ori de câte ori un raport juridic ce aparține unei alte ramuri de drept nu poate fi reglementat, întrucât acea ramură nu conține prevederi relative (adică reguli de drept aplicabile situației juridice respective), se aplică regulile dreptului civil. Acest lucru este posibil, deoarece, pe de o parte, dreptul civil reprezintă baza dreptului privat^[4], iar, pe de altă parte, o serie de ramuri de drept s-au desprins din dreptul

[1] În același sens, a se vedea ST.D. CĂRPENARU, *Dreptul comercial – între continuitate și contestare*, în *Dreptul nr. 10/2012*, p. 11–22; S. ANGHENI, *Dreptul comercial – între dualism și monism*, în M. ULIESCU (coord.), *Noul Cod civil. Comentarii*, ed. a 3-a, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 56.

[2] Pentru alte opinii, a se vedea Ș. BELIGRĂDEANU, *Considerații în legătură cu efectele caracterului „monist” al Codului civil român actual asupra ființării, în continuare, a unui „drept comercial” în România*, în *Dreptul nr. 9/2011*, p. 11–25; Ș. BELIGRĂDEANU, *Suntem în prezența unei contradicții între concepția „monistă” a noului Cod Civil, pe de o parte, și prevederile art. 2557 alin. (2) din același cod, coroborate cu existența disciplinei juridice a dreptului comerțului internațional, pe de altă parte?*, în *Dreptul nr. 11/2013*, p. 27-37.

[3] Pentru a arăta caracterul de drept comun al dreptului civil pentru dreptul financiar, a se vedea I.M. COSTEA, *Drept financiar. Note de curs, conform noului Cod fiscal și noului Cod de procedură fiscală*, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 304; pentru a arăta caracterul de drept comun al dreptului civil pentru dreptul muncii, a se vedea S. PANAINTE, *Considerații referitoare la despăgubirea salariatului în cazul în care contractul său individual de muncă a fost suspendat de către angajator [art. 52 alin. (2) C. muncii]*, în *Dreptul nr. 3/2016*, p. 113 și urm.

[4] A se vedea și Ș. BELIGRĂDEANU, *Suntem în prezența unei contradicții între concepția „monistă” a noului Cod Civil, pe de o parte, și prevederile art. 2557 alin. (2) din același cod, coroborate cu existența disciplinei juridice a dreptului comerțului internațional, pe de altă parte?*, în *Dreptul nr. 11/2013*, p. 28.

civil (de exemplu, dreptul familiei, dreptul comercial). Potrivit art. 2 alin. (2) C. civ., Codul civil este alcătuit dintr-un ansamblu de reguli care constituie *dreptul comun* pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale^[1].

Secțiunea a 2-a. Delimitarea dreptului civil

Pentru a delimita dreptul civil de alte ramuri de drept, astfel încât să se poată cu ușurință califica o situație juridică, să se poată stabili care norme îi sunt aplicabile, din care ramură de drept, se utilizează mai multe criterii.

§1. Criterii de delimitare

1.1. Obiectul de reglementare

Un prim criteriu de delimitare este, așa cum am arătat, *obiectul de reglementare*. Obiectul ramurii dreptului civil îl constituie acele raporturi sociale de natură patrimonială și personală nepatrimonială care se stabilesc între persoane, ca subiecte de drept civil.

1.2. Metoda de reglementare

Metoda de reglementare constă în poziția părților, care poate fi de egalitate sau de subordonare. În dreptul civil, metoda este de *egalitate juridică a părților* în raporturile dintre ele.

1.3. Caracterul normelor juridice (al regulilor de drept)

Normele juridice sunt reguli generale și abstracte, instituite sau recunoscute de puterea publică, ce reglementează conduita subiectelor de drept și a căror respectare este asigurată, la nevoie, prin forța coercitivă a statului^[2].

Norma juridică are trei elemente: ipoteza, dispoziția și sancțiunea. În ipoteză sunt stabilite situațiile în care se aplică norma, în dispoziție este prescrisă conduita pe care părțile raportului juridic pot sau trebuie să o aibă, iar în sancțiune sunt stabilite consecințele nerespectării dispoziției^[3]. O normă juridică nu se identifică, de

[1] A se vedea și G. BOROI, C.A. ANGHELESCU, *Curs de drept civil. Partea generală – conform noului Cod civil*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 3-4; E. LUPAN, S. SZTRANYICZKI, *Diviziunea dreptului după obiectul lui. Locul dreptului civil în sistemul nostru juridic*, în E. LUPAN, S. SZTRANYICZKI, E. VERESS, R.A. PANTILIMON, *Drept civil. Partea generală – conform noului Cod civil*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 6-8.

[2] A se vedea și I. CETERCHI, I. CRAIOVAN, *Introducere în teoria generală a dreptului*, Ed. All, București, 1993, p. 35.

[3] A se vedea I. REGHINI, Ș. DIACONESCU, *Dreptul civil. Norma de drept civil. Raportul juridic civil*, în I. REGHINI, Ș. DIACONESCU, P. VASILESCU, *Introducere în dreptul civil*,

regulă, cu un anumit articol sau aliniat dintr-o anumită lege; aceasta poate fi cuprinsă în mai multe texte de lege, care reunite întrunesc elementele normei juridice^[1].

Normele de drept civil reglementează conduita subiectelor în raporturile juridice civile. Ele se pot clasifica după mai multe criterii, și anume:

În funcție de *caracterul conduitei prescrise*, normele juridice pot fi imperative și dispozitive.

Normele imperative sunt acele reguli de drept pe care subiectele de drept civil sunt obligate să le respecte; ele nu pot stabili alte reguli pentru raporturile dintre ele.

Normele imperative, la rândul lor, se împart în:

– *onerative*: care impun o anumită conduită; de exemplu, conform art. 1101 C. civ., „Sub sancțiunea nulității absolute, opțiunea succesorală este indivizibilă și nu poate fi afectată de nicio modalitate”; potrivit art. 1829 alin. (2) C. civ.: „Chiriașii sunt obligați să contribuie la cheltuielile pentru iluminarea, încălzirea, curățarea părților și instalațiilor de folosință comună, precum și la orice alte cheltuieli pe care legea le stabilește în sarcina lor”;

– *prohibitive*: care interzic o anumită conduită; de exemplu, conform art. 752 C. civ., „Dreptul de uz ori de abitație nu poate fi cedat, iar bunul ce face obiectul acestor drepturi nu poate fi închiriat sau, după caz, arendat”; de asemenea, potrivit art. 984 alin. (2) C. civ., „Nu se pot face liberalități decât prin donație sau prin legat cuprins în testament”.

Normele dispozitive sunt acele reguli de drept prin care subiectele au posibilitatea fie să aleagă o anumită conduită dintre mai multe indicate de legiuitor, fie să stabilească ele însele regulile ce li se vor aplica.

Normele dispozitive pot fi:

– *permissive*: care dau posibilitatea părților să aleagă o anumită conduită dintre mai multe indicate de legiuitor; de exemplu, conform art. 1108 alin. (1) C. civ., acceptarea succesiunii se poate face expres sau tacit; de asemenea, potrivit art. 1054 alin. (2) C. civ., „Legatul poate fi pur și simplu, cu termen, sub condiție sau cu sarcină”;

– *supletive*: dacă subiectele nu și-au ales ele însele regulile aplicabile, se aplică o regulă stabilită de legiuitor pentru acea situație; de exemplu, conform art. 955 alin. (1) C. civ., „Patrimoniul defunctului se transmite prin moștenire legală, în măsura în care cel care lasă moștenirea nu a dispus altfel prin testament”^[2].

Caracterul normelor juridice nu servește doar la delimitarea dreptului civil de alte ramuri de drept, ci și la determinarea sancțiunilor, în cazul încălcării lor.

În dreptul civil predomină normele dispozitive.

În funcție de *interesul ocrotit*, normele juridice pot fi de ordine publică și de ordine privată^[3].

Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 24-25.

[1] *Idem*, p. 23.

[2] Dispoziții supletive se regăsesc și în art. 1276 C. civ.

[3] A se vedea G. BOROI, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a 4-a, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 16.

Normele de ordine publică, depășind sfera intereselor private, protejează interesele publice ale societății. Noțiunea de ordine publică înglobează toate principiile și regulile de ordine socială și morală pe care legiuitorul le-a considerat esențiale pentru societate^[1]. În aplicarea normelor, distincția între cele de ordine publică și cele de ordine privată se face de către judecător (adică de către cel care aplică legea, și cu ocazia aplicării ei, în fiecare caz în parte), în cazul în care legiuitorul nu a arătat expres în conținutul normei că este de ordine publică.

Toate normele de ordine publică sunt imperative, însă, nu toate normele imperative sunt de ordine publică; de exemplu, potrivit art. 1683 alin. (1) C. civ.: „Dacă, la data încheierii contractului asupra unui bun individual determinat, acesta se află în proprietatea unui terț, contractul este valabil, iar vânzătorul este obligat să asigure transmiterea dreptului de proprietate de la titularul său către cumpărător”. Această normă este imperativă, dar nu și de ordine publică, deoarece operează în favoarea cumpărătorului, fiind deci de ordine privată; de exemplu, norma cuprinsă în art. 1011 alin. (1) C. civ. („Donația se încheie prin înscris autentic, sub sancțiunea nulității absolute”) este o normă imperativă de ordine publică; interesul public ocrotit constă în asigurarea principiului irevocabilității donațiilor, pentru că dacă donațiile s-ar putea face prin orice act sub semnătură privată, înscrisul ar putea fi ușor distrus de către donator și astfel nu s-ar putea asigura securitatea circuitului civil^[2]; implicit, este protejat și un interes privat, particular, și anume este protejată voința donatorului^[3], care dispune irevocabil de un drept al său în favoarea unei alte persoane.

Normele de ordine privată ocrotesc interese particulare. Normele dispozitive sunt întotdeauna de ordine privată (însă, nu toate normele de ordine privată sunt dispozitive). De exemplu, conform art. 1672 C. civ.: „Vânzătorul are următoarele obligații principale: 1. să transmită proprietatea bunului sau, după caz, dreptul vândut; 2. să predea bunul; 3. să îl garanteze pe cumpărător contra evicțiunii și viciilor bunului”. Normele la care se referă punctul 3, adică răspunderea pentru evicțiune și răspunderea pentru vicii a vânzătorului, sunt de ordine privată și dispozitivă, deoarece ocrotesc un interes particular, al cumpărătorului, și părțile pot deroga de la ele, agravând obligația, micșorând-o sau înlăturând-o complet^[4].

Interesul clasificării normelor în norme de ordine publică și de ordine privată se regăsește în materia nulităților, când judecătorul stabilește, în funcție de interesul ocrotit, sancțiunea nulității absolute sau relative, care au regimuri juridice distincte.

[1] A se vedea O. UNGUREANU, *op. cit.*, p. 30.

[2] A se vedea FR. DEAK, *Contracte civile și asigurări*, vol. II, Ed. Actami, București, 1995, p. 19-20.

[3] A se vedea FR. DEAK, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, ed. a 3-a, Ed. Universul Juridic, București, 2001, p. 122.

[4] A se vedea FR. DEAK, *Contracte civile...*, p. 83 și p. 91-92; a se vedea și art. 1698, art. 1699 și art. 1708 C. civ.

În funcție de *întinderea aplicării normelor juridice*, acestea pot fi generale și speciale.

Normele generale se aplică în toate cazurile, iar cele *speciale* numai în cazurile expres stabilite de lege. Aceasta înseamnă că, în cazul în care există o normă generală și una specială, care reglementează aceeași situație juridică, se aplică cu prioritate cea specială^[1]; deci norma specială derogă de la cea generală și este de strictă interpretare și aplicare. De exemplu, în materia închirierii unei locuințe, normele generale sunt cuprinse în Codul civil (art. 1824 și urm. C. civ.); în ceea ce privește locuințele cu destinație specială, se aplică regulile din legislația specială (așa cum reiese din art. 1835 C. civ.).

Normele juridice pot fi calificate utilizând toate criteriile de clasificare. De exemplu, o normă juridică poate fi specială, imperativă și de ordine publică.

1.4. Natura sancțiunilor

Nerespectarea normelor juridice atrage o consecință negativă, o sancțiune pentru autorul ei^[2]. Sancțiunile diferă însă în ramurile de drept. Specifică dreptului civil este sancțiunea restabilirii dreptului subiectiv civil încălcat, de regulă, prin repararea prejudiciului (sau a pagubei) care a fost cauzat prin încălcare^[3]. De exemplu, când cumpărătorul nu plătește prețul vânzării, vânzătorul este îndreptățit să obțină fie executarea silită a obligației de plată, fie rezoluțiunea vânzării, precum și, în ambele situații, daune-interese, adică pagubele pe care le-a suferit, sau și daune morale (art. 1724 C. civ.).

1.5. Calitatea subiectelor

În dreptul civil, subiectele nu au o calitate specială; sunt persoane fizice sau persoane juridice. Dar în alte ramuri de drept, subiectele au o anumită calitate (de exemplu, în dreptul administrativ, cel puțin un subiect este organ administrativ de stat).

1.6. Principiile proprii ale ramurii

Principiile de drept sunt reguli de bază, idei călăuzitoare^[4], care stau la baza activității judiciare. Există trei categorii de principii: principii care se aplică în

[1] A se vedea G. BOROI, *op. cit.*, p. 16-17.

[2] A se vedea GH. BELEIU, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a 11-a revăzută și adăugită de M. NICOLAE, P. TRUȘCĂ, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 26.

[3] Principiul care se aplică în această materie este acela al reparării *integrale* a prejudiciului. În literatura juridică s-a afirmat că acest principiu trebuie aplicat și în alte ramuri de drept, nu numai în dreptul civil (de exemplu, în dreptul muncii); a se vedea, în acest sens, S. PANAINTE, *op. cit.*, p. 115.

[4] A se vedea ȘT. RĂUSCHI, C.T. UNGUREANU, *Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică*, Ed. Fundației „Chemarea”, Iași, 1995, p. 13.

toate ramurile de drept (adică generale, care stau la baza întregului sistem de drept); principii caracteristice pentru fiecare ramură de drept; în cadrul ramurilor, principii specifice anumitor instituții din ramura de drept respectivă.

Principiile fundamentale ale dreptului sunt acele idei de bază comune tuturor ramurilor de drept și care se regăsesc în toată legislația^[1]. Dintre acestea, pot fi enumerate: principiul egalității în fața legii, principiul separației puterilor în stat ș.a.^[2]; ele se aplică și în dreptul civil^[3].

Principiile specifice dreptului civil se aplică în întreaga ramură, tuturor instituțiilor, constituind temeiul de apreciere și de evaluare a normelor juridice civile^[4]. Aceasta înseamnă că, ori de câte ori normele civile sunt supuse interpretării, deoarece conțin reguli neclare sau care sunt susceptibile de mai multe înțelegeri, interpretarea se face astfel încât normele să corespundă principiilor dreptului civil.

Principiile specifice dreptului civil sunt: principiul proprietății, principiul egalității în fața legii civile, principiul îmbinării intereselor personale cu interesele generale, principiul garantării și ocrotirii drepturilor subiective civile.

Principiile specifice anumitor instituții din ramura dreptului civil sunt reguli de bază care se aplică numai unei instituții sau mai multor instituții ale dreptului civil. O *instituție de drept civil* reunește un grup de norme juridice civile, care reglementează subdiviziuni ale obiectului dreptului civil, precum: raportul juridic civil, actul juridic civil, dreptul de proprietate, succesiunea, contractele, prescripția extinctivă ș.a.

Pot fi enumerate următoarele principii specifice anumitor instituții ale dreptului civil:

- principiul consensualismului, care privește forma actului juridic civil;
- principiile forței obligatorii, irevocabilității și relativității actului juridic civil, care privesc efectele actului juridic civil;
- principiul ocrotirii buneii-credințe, care se regăsește în mai multe instituții ale dreptului civil, precum drepturile reale, răspunderea civilă etc.;
- principiul proximității gradului de rudenie, specific moștenirii legale^[5].

Datorită importanței pe care le prezintă, vor fi analizate în continuare *principiile specifice dreptului civil*, care sunt aplicabile în toată ramura dreptului civil.

[1] Pentru o analiză detaliată a principiilor generale ale dreptului, a se vedea I. VIDA, *Codul civil (Legea nr. 287/2009) și principiile generale ale dreptului*, în *Dreptul nr. 8/2012*, p. 11 și urm.

[2] Aceste principii sunt studiate la disciplina *Teoria generală a dreptului*.

[3] Potrivit art. 1 C. civ., principiile generale ale dreptului sunt considerate izvoare de drept civil.

[4] A se vedea O. UNGUREANU, *op. cit.*, p. 23.

[5] Principiile specifice instituțiilor dreptului civil vor fi studiate în cadrul diferitelor materii; de exemplu, principiile forței obligatorii, irevocabilității și relativității actului juridic civil vor fi analizate la teoria generală a obligațiilor.

1.6.1. Principiul proprietății^[1]

Dreptul de proprietate este cel mai important drept patrimonial. Viața omului are în centrul ei material ideea de proprietate. Proprietatea este un instinct, care în societate a fost supus unor reglementări, tocmai pentru a-l putea controla.

Dreptul de proprietate este consacrat în Constituția României din 1991^[2], în art. 44 și art. 136. Conform art. 44, dreptul de proprietate este garantat, iar proprietatea privată este garantată și ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular. „Cetățenii străini și apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condițiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeană și din alte tratate internaționale la care România este parte, pe bază de reciprocitate, în condițiile prevăzute prin lege organică, precum și prin moștenire legală”. Articolul 136 prevede: „(1) Proprietatea este publică sau privată. (2) Proprietatea publică este garantată și ocrotită prin lege și aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale. (...) (4) Bunurile proprietate publică sunt inalienabile. (...) (5) Proprietatea privată este inviolabilă, în condițiile legii organice”.

Dreptul de proprietate are deci două forme: dreptul de proprietate publică – al cărui titular sunt statul și unitățile administrativ-teritoriale – și dreptul de proprietate privată – al cărui titular este fie persoana fizică, fie persoana juridică.

În Codul civil, valorificându-se doctrina și jurisprudența existente în materie, proprietatea este definită în art. 555 alin. (1): „Proprietatea privată este dreptul titularului de a poseda, folosi și dispune de un bun în mod exclusiv, absolut și perpetuu, în limitele stabilite de lege”. Normele juridice civile reglementează proprietatea, conținutul său, precum și mijloacele de ocrotire a dreptului de proprietate, acțiunea în revendicare fiind mijlocul specific^[3].

1.6.2. Principiul egalității în fața legii civile

Principiul egalității în fața legii se desprinde din art. 16 alin. (1) din Constituție^[4]: „(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără

^[1] Pentru detalii, a se vedea M.N. BALAN, *Drept constituțional și instituții politice. vol. 1. Teoria generală a statului și a constituției. Constituția română în context european*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 418 și urm.

^[2] Astfel cum a fost revizuită prin Legea nr. 429/2003 (M. Of. nr. 758 din 29 octombrie 2003); Constituția a fost ulterior republicată, dându-se textelor o nouă numerotare (M. Of. nr. 767 din 31 octombrie 2003).

^[3] Mijloacele de apărare a dreptului de proprietate sunt acele acțiuni care permit titularului dreptului înlăturarea oricăror atingeri aduse dreptului de proprietate și asigurarea exercitării lui în condiții normale (a se vedea E. SAFTA-ROMANO, *Dreptul de proprietate privată și publică în România*, Ed. Graphix, Iași, 1994, p. 335). Aceste acțiuni se împart în petitorii și posesorii. Ele vor fi studiate la materia *Teoria generală a drepturilor reale*; a se vedea și V. STOICA, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 93; D.C. TUDURACHE, *Acțiunea în revendicare în textele Noului Cod civil*, în *Noile Coduri ale României*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 128-132.

^[4] Pentru detalii, a se vedea M.N. BALAN, *op. cit.*, p. 351-356.